

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Η ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΤΟΥ Μ. ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ

[Από το περίφημο βιβλίο του Καλιμάν-Λεβύ]

‘Η μετριοφροσύνη του Ναπολέοντος.— ‘Η δόξα... έχληρά!— Πώς έδέχθη την καταστροφή του 1814.— ‘Απαντήσεις σε κόλακας.— Πώς περνούσε την ημέρα του.— ‘Η μαγία του με την Ερμεστρα.— Συζητήσεις με τον όπρητή του.— ‘Όταν ήμουν άνθυπολοχαγός...— ‘Ο Ναπολέων, εύθυμος.— Πώς έργοζέταν.— ‘Είνα άνίκαδστε της... τορμπονός του.— Πώς έφέρετο στους ύπρητάς του.— ‘Η έπισκέψεις του στα διαμερίσματα της Αύτοκρατείας.— Ποία φαγητά πρετιμούσε κ. τ. λ. κ. τ. λ.

‘Όση δόξα κι’ αν απέκτησε, κι’ όσα μεγαλεία κι’ αν έγνώρισε στη ζωή του ο Μέγας Ναπολέων δέν έπαυσε να είναι στο βάθος ένας απλός άστος. ‘Ενώ κάθε άλλος στη θέση του θα έθαμβώνετο από την άποτομο άνοδο του στα ύψέρτατα αξιώματα της πολιτείας, ο Ναπολέων δέν μετέβαλε διόλου ούτε τον χαρακτήρα του, ούτε και τις συνήθειές του.

Σέ όλες τις περιόδους της πολυταράχου ζωής του πορέμεινε ο ίδιος, λιτός, έγκρατης, άφελής, μετριοφρων. ‘Ενώ η νίκης του κατέπλησαν όλον τον κόσμο, ο ίδιος δέν έβγαινε ποτέ να διατυμπανήσει στους συμπατριώτες του. Κάποτε του έπρότειναν να γυρίσει στο Παρίσι επί κεφαλής του νικηφόρου στρατού του, ως θριαμβευτής. ‘Ο Ναπολέων, εις απάντησιν... έθύμωσε :

— Ποτέ μου δέν επεζητήσα τά χειροκροτήματα ! ειπε δέν ειμαι κανένας ήρωας μελοδράματος !

Νά και μιá άλλη απόδειξις της φυσικής του μετριοφροσύνης :

‘Όταν έβγαινε περίπατο, όταν εμφανιζόταν για όποιοδήποτε λόγο σε κανένα δημόσιο μέρος, ο λαός που τον έλάτρευε τον περιεκύκλωνε έψευφημώντας τον. ‘Η ένθουσιώδης αυτή ύποδοξη όμως, άντι να τον κολακεύει, τον... ένοχολούσε. Και κάποτε δέν κρατήθηκε και έξέφρασε στον έπιπαιτό του Μπουργιέν τό κροφό του από ταράπινο :

Τι εύτυχιαιμένος που είσαι, καυμένη Μπουργιέν, του είπτε, που δέν είσαι αναγκασιμένος να γίνεσαι κάθε τόσο... θάταρο, σαν κι’ έμένα ! Τι να γίνη όμως !... Είνε βλέπεις ή μοίρα μου, είνε τό καθήκον μου, να εμφανίζουμαι έτσι στα πλήθη... Νάξερης όμως πόσο με στενοχωρεί αυτό...

Θέλετε κι’ άλλες άκόμη απόδειξεις :

Καθώς αναφέρει ο Ζιραρδίνος, όταν έπρόκειτο να του άπαγγείλουν στις έπίσημες τελετές κανέναν λόγο και του πήγαιναν —όπως είν’ ή συνήθεια— τό χειρόγραφο να τό διαβάσει προηγουμένως, έφρόντιζε, με μεγάλη προσοχή, να σβύνουν... κάθε έπαινετική λέξη που άπευθύνετο στο άτομό του !

Και άκόμη : ‘Όταν έπρόκειτο να γραφούν ή έπιγραφές της «Θριαμβευτικής ‘Αψίδος» τό Ινστιτούτο έπρότεινε να αναγραφη τό όνομα του Ναπολέοντος συνοδευόμενο από τους τίτλους του «Αύγουστου» και του «Γερμανικού». ‘Ο Ναπολέων όμως άρνήθηκε :

— ‘Ο τίτλος μου, ειπε, είναι «Αύτοκράτωρ των Γάλλων» και μου έδόθη από τό λαό. ‘Ότε δέν μπορώ νάχω καμμιά σχέση ούτε με τον Αύγουστο, ούτε με τον Γερμανικό, ούτε καν με τον Καίσαρα !..

‘Η θαυμαστή του αυτή ταπεινοφροσύνη δέν τον εγκατέλειψε ποτέ. Σ’ αυτήν μάλιστα όφείλεται και ή στοιχόκτης που έδειξε όταν άγόρευε, ή μοίρα του έφάνηκε τόσο σκληρή.

‘Όταν, μετά την καταστροφή του 1814, του άνήγγειλαν ότι ή Δυνάμεις αποφάσισαν να τον στείλουν εξόριστο στο ζερόνησο της ‘Ελβας, ο μέχρι της χθές άκόμη κοσμοκράτωρ δέν έταραχόθηκε διόλου. ‘Ο τότε «προφθαρχος των άνακτόρων» ντέ Μπωσσέ που έσπευσε να τον έπισκεφθη άμέσως μετά την τραγική άναγγελία, διηγείται στα άπομνημονεύματά του τα έξης :

— «Εύρηκα τον Ναπολέοντα ήρεμο, ήτυχο, και άποφασισμένο... Το μίλησα για τό νήσο της ‘Ελβας : —Τό κλίμα είναι ύγιεινότατο καθώς μαθαίνω και οι κάτοικοι πολύ καλοί άνθρωποι, μου άπήντησε. Δέν πιτεύω να τά περάσω άσχημα, κι’ έλπίζω να μην κατοπεράση κι’ ή Μαρία—Λουίζα...»

...‘Όταν άκόμη ο Ναπολέων εύρισκετο στον κολοφώνα της δόξας του, ο στρατοάρχης Κέλλερμαν έζήτησε την άδεια, έξ όνόματος πολλών πολιτών, να άνεγειρή ένα μνημείο προς τιμήν του. ‘Ο Ναπολέων άρνήθηκε :

Μιά τόσο μεγάλη τιμή από τους ύπηκόους μου, θα έλιθμωούσα να μου γίνη μόνο μετά τό θάνατό μου, άτήνησε, εάν και τότε εξακολουθούν να με θεωρούν άξιο !

‘Αφού παρουσιάσαμε, σε γενικές γραμμές, μιάν όψη του χαρακτήρος του Ναπολέοντος, άς αξιωμα και μιá ματιά και στις συνήθειές του.

Κάθε πρωί, στις έπτά, ο άκόλουθος του Κωνσταν, χωρίς καμμιά διατύπωση έμπαινε μέσ στο δωμάτιό του για να τον ξυπνήση. Το τι αντί-

κρυζε, έχει τότε, δέν περιγράφεται. Μés στην αυτοκρατορική κρεβατοκάμαρα βασίλευε όχι πλέον άταστασία, αλλά πραγματική... άναρχία ! Τά ένδύματα του Αύτοκράτορος ήσαν πεταμένα δω και κει : σε μιá γωνιά βρισκόταν ριγμένη ή στολή του, στο πάτωμα ήσαν σκορπισμένα τά παρόσημά του, πίσω από κανένα έπιπλο τό καπέλλο του, και... ούτω καθ’ έξης.

‘Η πρώτες ερωτήσεις του Ναπολέοντος σάν ξυπνούσε ήσαν στερεότυπες : «τι ώρα είναι» και «τι καιρό κάνει έξω». ‘Η μόνη πολυτέλεια που επέτρεπε στον έαυτό του ήταν να έχη άναμένη τη σόμπα, χειμώνα—καλοκαίρι όση ώρα έκανε να ντυθη τό πρωί. ‘Η άποζητήσις αυτής της «ζέστης» του είχε καταντήσει πραγματική μαγία. Το μάνιο του το έπερνε τόσο ζεστό, που, καθώς διηγείται ο Μπουργιέν, ή κάμαρη γέμιζε από άτμό κι’ αναγκαζόταν ν’ άνοίγη τά παράθυρα.

Μετά τό μάνιο, ο Κωνσταν του έκανε μασάζ με κολόνια. Κατά την διάρκεια της έργασίας αυτής ο Ναπολέων δέν έπαυε να κουβεντιάζη με τον άκόλουθό του.

— ‘Η Αύτου Μεγαλειότης, αναφέρει ο ίδιος ο Κωνσταν, με ρωτούσε τι είχα κάνει την προηγούμενη μέρα. ‘Αν έφαγα έξω, με ποιους έφαγα, αν με είχαν περιποιηθη εκεί όπου με είχαν καλέσει, τι είχαμε φάγει... ‘Άλλοτε πάλι ήθελε να μάθη πόσο μου είχαν κοστίσει διάφορες ένδυμασιές μου : του άνέφερα τά ποσά, και τότε ή Αύτοκράτωρ έβαζε τις φωνές και μου έλεγε πώς, όταν ήταν αυτός άνθυπολοχαγός, έκανε πολύ λιγότερα έξοδα... πώς έδειπνούσε συχνά στού Ρόζ, ένα λιγδύ έστιατόριο της εποχής εκείνης και πώς έρωγα πολυτέλεια άντι δυό φράγκων ! ‘Άλλοτε πάλι ήθελε να του διηγοίμαι τις χίλιες δυό μικροϊστορίες και τά σακαμάτα των άλλων ύπρητών...

Τό κουβεντιλόγημα αυτό διεκόπητε καμμιά φορά από την έλευση του άνακτορικού ίατρού Κορβιζάο.

— Καλώς τον μεγάλο μου τσαρλατάνο ! του έλεγε εύθυμα ο Ναπολέων. Δέ μου λέτε, γιαντζέ, έπροφθάσατε να σκοτώσετε κανένα σήμερα τό πρωί ;

‘Ο Κορβιζάο που ήταν συνθηθιμένος στις άστεϊότητες του Αύτοκράτορος δέν τήχανε διόλου και άπαντούσε άναλόγως.

‘Υστερ’ από τό μασάζ, ο Ναπολέων φορούσε την κυλόττα του, την ρόμπα — ν τ ε — σ ά μ π ρ ο του, και χωρίς να βγάλη άκόμη τό νυχτικό του σαοφό, ξεριζόταν μοναχός του έμπρός σ’ έναν καθρέφτη που έκρατούσε ο ύπρητής του. Σάν έτελειώνε τό ξύρισμα, φορούσε τη στολή του, έπερνε την κοκκάλινη ταμπαιέρα του—που δέν άφηνε από τό χέρι του, συνήθως, όλη την ημέρα— και περνούσε στο ιδιαίτερο γραφείο του όπου τον περιέμεναν οι γραμματείς του. ‘Ιδιού πώς άρχιζε ή ημέρα του ανθρώπου τον όποιοιν έτρεμε όλη ή Εύρώπη...

‘Ας δούμε τώρα πώς ήργάζετο :

Στό γραφείο του τον περίεμε τό «ταχυδρομείο» της ημέρας : βουνα από γράμματα. ‘Ο Ναπολέων έννοούσε ν’ άνοίγη μόνος του όλα αυτά τά γράμματα ! ‘Εοριχνε στο καθένα μιá ματιά, και σημειωνε άμέσως την απάντηση. ‘Όσα γράμματα δέν είχαν άνάγκην απαντήσεως, τά έξοριχνε γάμω.

Τά γράμματα όμως στα όποια έπρεπε να δοθη απάντησις τά ταχυποιούσε, με ταχύτητα και άκρίβεια, τοποθετώντας όλα τά όμοιές περιόπου φεύσως χωριστά.

‘Αφού ξεμπερόδεσε έτσι την «τρέουσα αλληλογραφία» του, άνοιγε τό πράκello των διπλωματικών έγγραφων και έδινε διάφορες διαταγές. Τις διαταγές αυτές, ο Ναπολέων τις ύπηγούρευε, βηματίζοντας νευρικά μέσ στο δωμάτιο. Σπανίως έγραφε ο ίδιος. Το ήταν άφορητο να γράφη γιαι, νευρικός καθώς ήταν την ώρα εκείνη, τό χέρι του δέν πρόφτανε να παρακολουθη την σειρά των σκέψων του. Δέν έπιανε στο χέρι του την πένα παρά αν τύχαινε να είναι μοναχός. Και τότε έσερνε κάτι όκατάληπτες γραμμές πάνω στο χαρτί... που ούτε ο ίδιος δέν μπορούσε να ξαναδιαβάση ύστερα... όποτε και έσχιζε νευρικά τό γράμμα που είχε γράψει για να τό ύπαγορεύση απ’ την αρχή στον γραμματέα του.

Κατά την διάρκεια της πρωινής αυτής έρ-

‘Η αυτοκράτειρα Μαρία Λουίζα

‘Ο Ναπολέων, φεύγοντας για την ‘Ελβα, άποχαιρετά τη γυναίκα του και τό παιδί του...

γασίας Ναπολέον ήταν ξηραινετικά νευρικός. Καταλαμβανόταν από πραγματικό πυρετό. Είχε όμως, καμιά φορά, και εθιμικές στιγμές...

Ο ποιητής Μπελλιμ ήταν γραμματέας του Υπουργού των Στρατιωτικών Κλάσιν, και έπληγαινε καμιά φορά στον Κεραμεικό να λάβη τις διαταγές του Αυτοκράτορος. Ο Ναπολέον του τις υπηγόρευε, κατά τη συνήθειά του, έχοντας άφιξη ανοικτή πάνω στο τραπέζι την ταμπάκερα του. Κάποτε, μια στιγμή που ο Αυτοκράτορας του είχε γυρίσει την πλάτη, ο Μπελλιμ βούτηξε το χέρι άστραπιασώς στην ταμπάκερα και πήρε μια πρέζα ταμπάκο. Ο Ναπολέον τον είδε μές στον μεγάλο καθρέφτη, έγυρσε άποτομα και πέρνοντας την ταμπάκερα την έστεινε στον έμβρόντητο και τρέμοντα γραμματέα, λέγοντάς του:

— Κρατήστε την... Είπε πολύ μικρή και για τους δύο μας!... Και εάν να μην είχε συμβεί τίποτε, εξακολουθούσε να υπαγορεύει...

Αφού τελείωνε την πρωινή του εργασία, Ναπολέον πήγαινε να επισκεφθή την Αυτοκράτειρα, σιγοτραγουδώντας διάφορα λαϊκά τραγουδάκια μέ... τρομερές παραφωνίες.

Ο μέγας αυτός στρατηγός δεν είχε διόλου... μουσικό αυτί!

Πρός το ύπηρετικό προσωπικό των Άνακτόρων έφέρτε πάντοτε με μεγάλη ευγένεια. Όταν του προσέφεραν κάτι, δεν χρησιμοποιήστε ποτέ να ευχαριστήση. Τους θαλαμηπόλους δεν τους καλοείτε παρά με τη λέξη «Κύριε...». Όταν περνούσε απ' εμπρός τους, δεν παρέλιπε ποτέ να τους ανταποδώση τόν χειρισμό τους. Τους μιλούσε δε πάντοτε προσηγέστατα και με πολλή καλοσύνη. Στους ένσουμένους του μιλούσε πάντοτε στον ένικό, όταν όμως δυηρηστάτο μαζί τους τους μιλούσε σέ πληθυντικό. Έπίσης όταν τραβούσε κανενός τό αυτί, αυτό ήταν σημετό ιδιαίτερας έννοίας.

Την αυτοκράτειρα την εύρισκε συνήθως στό δωμάτιο της τουαλέτας της, τήν ώρα που έντυνόταν. Έμεινε τότε κοντά της για να της «κρατήση συντροφιά» έως ότου ντυθή. Δεν έννοούσε όμως να μείνη ήσυχος. Διαρκώς τήν πείραζε και τήν ταμπάκουσε στό λαμίο και στό μάγουλο. Μόλις τήν έβλεπε να θυμώνη τήν έπερνε με όρημ στην άγκαλιά του, τήν φιλούσε και... συμπρωινόντουσαν έτσι... Άρέσως τότε γύρισε στις κυρίες της τιμής κι' άρχισε να τους λέη διάφορα άδικα πειράγματα. Συχνά αυτές θυμόταν και του άπαντούσαν πικαρισμένα. Τότε αυτός έσκαγε στό γέλιο, και ξανάρχιζε τά πειράγματα, με περισσότερη όρεξη από πριν.

Στό φαγητό του, ο Ναπολέον ήταν λιτότατος. Τά φαγητά που τρώετο έσαν: τά αυγά εμπάτια, ή σαλάτα φασόλια, και τό τυρί της παρμεζάνας! Για τό δείπνο του —που του σερβιριζόταν στις 6 άκριβως— δεν έννοούσε να χασομερήση περισσότερο από δώδεκα λεπτά της ώρας άκριβως! Μόλις περνούσαν τά δώδεκα αυτά λεπτά, ο Ναπολέον σηκωνόταν από τό τραπέζι, άφίνοντας τήν Αυτοκράτειρα και τους άλλους συνδαιτυμόνας να τελειώσουν με τήν ήσυχία τους τό φαγητό τους.

Τό πρόγεμά του διαρκούσε μόλις 8 λεπτά! Του τό σερβίραν στις 9 1/2, πάνω σ' ένα τραπέζι, χωρίς πετσέτα. Κατά τή διάρκεια των 8 αυτών λεπτών έδέχετο διάφορες προσωπικότητες της έποχής, τούτο δε έθεωρείτο ως μείσθη τιμή. Με τους άξιωματικούς του Στρατιωτικού του Οίκου, που τόν σερβίραν, συζητούσε φιλικώτατα. Για κάθε φαί που του έφρναν, ρωτούσε:

— Από που τό έφώνισαν;... Πόσο έστοίχισε;...

Και αφού του άπαντούσαν, συχνά έλεγε:

— Όταν ήμουν άνδρπολοχαγός ή ζωή ήταν πιό φθηνή... Δε θέλω να ξοδεύω περισσότερο από τους άλλους... **Γ. Α.**

✱

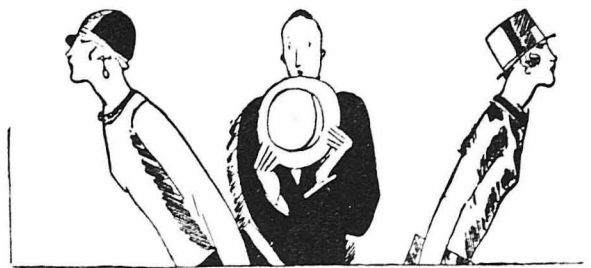
ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΥΠΟ

Ο Νικων Άχιλλεύς

Ο «Νικων Άχιλλεύς» είναι τό άγαλμα με τό όποιο ηθέλησε ο Κάιζερ ν' άντικαταστήση τό όραϊόν άγαλμα του θνήσκοντος Άχιλλεύς που έδρίσκειτο στό Άχιλλειον. Τό άγαλμα έκείνο τό είχε τοποθετήσει στην Κέρκυρα στό περικαλές άνάκτορό της ή ρωμανική όσον και άτυχης αυτοκράτειρα της Αύστρίας Έλισαβετ. Άλλ' ο Κάιζερ όταν άγόρασε τό Άχιλλειον δεν ήθελε να βλέπη γύρω του μελαγχολικές εικόνες και παρηγγείλε σ' ένα διάσημο Βερολινέζο γλύπτην τό κολοσσιαϊόν πραγματικώς άγαλμα του Όμηρικού ήρωος, όχι όμως σέ στάϊόν θνήσκοντος, αλλά θριαμβεύοντος νικητού. Ίδιαίτερον χαρακτηριστικόν είναι ότι ο γλύπτης έδωκε στη μορφή του Άχιλλεύς τήν φυσιογνωμία του Γουλιέλμου του Έκλέκτορος, ενός από τους θεμελιωτές του οίκου Χοεντσόλερν.

Ένας παπαγάλος που θα δώση... συναυλία

Στή Νεάπολι της Ίταλιας ο παπαγάλος του μηχανικού Τζοβάνι Μορέττο τραγουδεί ένκρινως άπ' άρχής μέχρι τέλους τόν φασιστικό ύμνο. Όταν, μάλιστα ο άφεντικός του τόν συνοδεύει με τό βιολί και ή κυρία του με τό πιάνο δεν κάνει ούτε τό παραμικρό φασιστάρισμα. Ο κύριός του σκέπτεται να έκμεταλλευθή τό... τάλαντον του καλλιτέχνη παπαγάλου του και να δώση σειρά συναυλιών ένώπιον του κοινού. **Μεταφρ. J. W. Chasseaud**

ΕΞΕΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Η ΒΕΡΑ ΤΗΣ ΜΑΝΝΟΥΛΑΣ ΜΟΥ

Του G. Crabbe

Η βέρα της μαννούλας μου φραγώθηκε με τον καιρό, μα όσο κι' αν φραγώθηκε, μάλαμα είχε καθαρό. Έγγρασε με τους καιμούς ή μάνα μου ή καιμένη, μα ή άγάπη για τόν γέμο της ως τώρα να μένει.

ΓΕΛΙΑ ΚΑΙ ΚΛΑΜΑΤΑ

Του Sir William Jones

Γυμνό τον στα γόνατα της μάνας τον γρομένο, έσύ, ποζήντο, θηγές ούά—ούά καιμένο, και οι δικοί σου γέμο σου οέ βλέπον και γελούν. Αν γίγης άνθρωπος καλός, αγαπημίος θα γερής! Άπό τόν ύπνο της ζωής στον άλλον ύπνο σαν περτά: οθ θα γέλας γλυκά-γλυκά κι' ο φίλοι θα θηρούνε.

(Από τό Άγγλικόν)

Μεταφράσεις Δ. Στάη

ΑΥΓΗ ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ

Του Φρανσουά Κοπέ

Πέφτουν την ώρα αυτή την πρωινή που ξάρτον κοκκινίζει ο ήλιος πέρα τά φύλλα μες στη χιονοπρωγή άντίρα σι' άρογοτόσημα του άγρια.

Τό πέσιμο είν' άσφο από τα κλαδιά και σάν τους όρνω βλέμμα άπέλειπαινε δόσανε θωροφ, βελανιδιά, στό φύλλα σου τά κοκκινοδάμια.

Τα κίτρινα τά φύλλα τά στεφνιά άπ' τά κλωτάρα πέφτουν τά γυμνά και θλίψη τό χιόσπασο σκορπίζει.

Τήν πλάση φως ξανθό ποτίζει, να! Και στόν άέρα λές πως άρχιτά τό ρόδινο χροσάφι να χιονίη.

NOX

Του Δεκέντ ντέ Διλ

Στην πράσινη βοιωπλαγιά τ' άγέρι χαιτερίζει τά φωντωμένα τά κλαριά που άπάλαστοι ληγίζει, άποκομήθηκε άλαλο μες στη όρσοά τ' άρδόν και κάποιο άσπερι τόν άσφο της θάλασσας χριτένει.

Πάνω σ' άπάτητες κορφές και γέμο άπ' τό λαγκάδι του άγέρα φνόμα ησοχο σβίνε άπαλά τό ρόδι, τ' άσφο φεγγάρι από νηλιά τά μαύρα φύλλα λουζει και σ' ένα δέντρο πένθημα μα κοκκινώματα ακούζει.

Άλλά μακρά στην άμμοιά τό κίμα αναγαλλιάζει άπέλειπαινε μα φωνή στο δάσο άσπετενάει κι' ο άγέρας φεργει άκοιρατος πάνω στό σόρανο άνάι από τό δάσο στεγαμίοις, τρωτοδιά άπ' τ' άρογοτάι.

Άγιε φωνές, χαρομίνα τραγοιδία πρι ορισιτή, λόγια πρωτάκουσα της γής και τοφ σόρανο, άσπίζε τ' άστέρια τά ρωτήστε με τή λαμπή θωροά τους αν είνε σόρατά άπόκοψη τά φτάστε κοιτά τους.

Φωνές τού κοσμον, θάλασσε και δάση άγαπημένα, σης πικραμένε μεγες μον μίχρετε σέ μένα, εδιώξατε τόν πόνο μου για πάντα από κοιτά μου και τραγοιδάτε όλημερις αλώνα στην καρδιά μου.

Μεταφράσεις Γ. Κοτζιούλα

ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΑΙ σώματα και τεύχη των Γαλλικών περιοδικών «Nouvelle Revue Française», «Mercure de France», «Ecrits Nouveaux» και όποιουδήποτε άλλου φιλελογικου περιοδικου. Αγοράζονται επίσης έργα της παλαιότερας και συγχρόνου Γαλλικής φιλολογίας. Πληροφορίες στό γραφείο μας.